

DRUHÝ ŽIVOT

Příloha č. 6

Text A

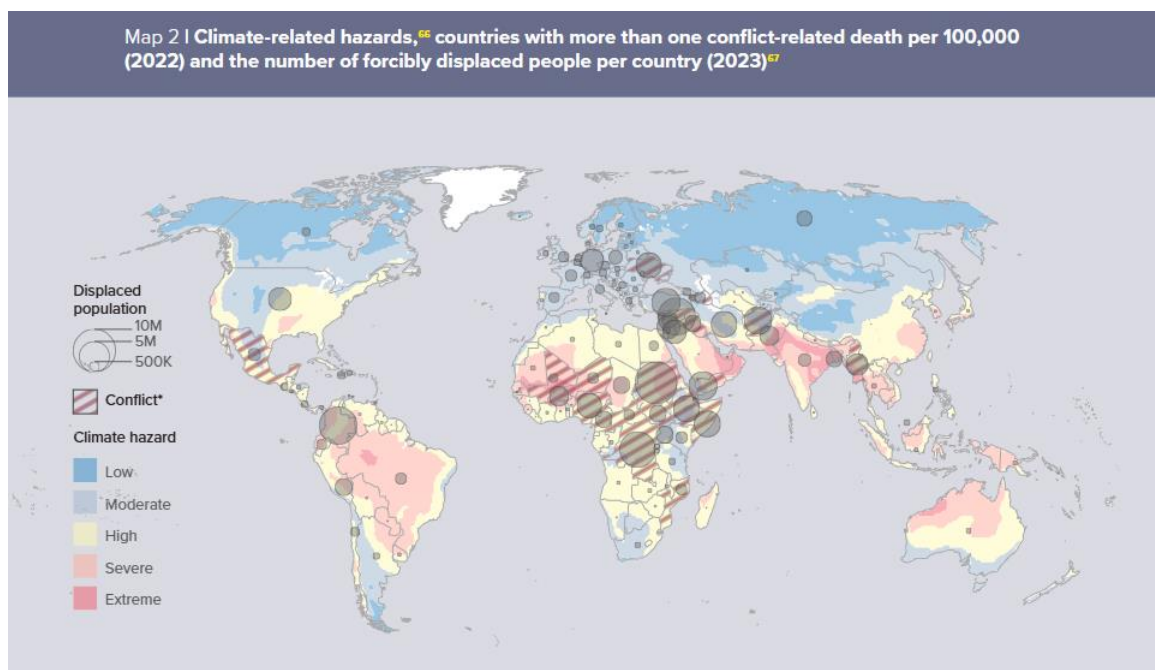
Zadání: Vyberte z textu 5 klíčových slov. Podtrhněte si je a vypište pod text.

Migrace, která zasáhne celou planetu. Miliony lidí vyhánějí z domovů měnící se klima

Klimatická krize ovlivňuje pohyb lidí velmi výrazným způsobem. Jen v roce 2021 vedly přírodní katastrofy ke 23,7 milionům vnitřně vysídlených lidí*. (Globální zpráva Centra pro monitorování vnitřního vysídlení za rok 2022).¹ Na konci roku 2023 žili téměř 3 ze 4 vysídlených lidí v zemích s vysokým až extrémním rizikem nebezpečí souvisejícím s měnícím se klimatem.²

Opatření v oblasti klimatu jsou naléhavá. Podle Světové banky by se bez včasných a koordinovaných opatření v oblasti klimatu a rozvoje mohlo do roku 2050 stát vnitřními klimatickými migranty více než 216 milionů lidí.³

Nejhůře postižené země extrémními výkyvy počasí, které způsobuje klimatická změna, jsou zpravidla ty nejméně bohaté. Klimatická migrace ale dopadá i na bohatší státy, a nejen proto, že bývají logickým cílem uprchlíků. Ve Spojených státech se v posledních letech stovky tisíc lidí potýkají s lesními požáry, další desítky tisíc lidí zase s povodněmi. Lesní požáry už pravidelně spalují jihoevropské státy.

Mapa zobrazující země nejvíce ohrožené klimatickými riziky⁴

¹ International organization for migration (IOM). (2022). COP27: Addressing Human mobility driven by Climate Change. [online, cit. 29. 8. 2024]. Dostupné z: <https://www.iom.int/cop27-addressing-human-mobility-driven-climate-change>

² The United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) (nedatováno). Global Trends. [online, cit. 28. 8. 2024]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/global-trends>

³ International organization for migration (IOM). (2022). COP27: Addressing Human mobility driven by Climate Change. [online, cit. 29. 8. 2024]. Dostupné z: <https://www.iom.int/cop27-addressing-human-mobility-driven-climate-change>

V současnosti jsme svědky největší migrační vlny v historii.⁵ Podle odhadů Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) bylo ke konci roku 2023 celosvětově nuceně vysídleno přes 117 milionů lidí. Více než polovina světové populace navíc žije v chudobě.

Čím dál větší vedro, postupně ubývajících voda v půdě, častější a ničivější požáry – to vše způsobuje, že na mnoha takových místech se zhoršují podmínky k životu, obdělávání polí či chování dobytka. A tak lidé odcházejí.

Migrace lidí může mít různé důvody, od občanské války po propad ekonomiky. V několika případech ale tyto příčiny souvisejí nebo se doplňují s klimatickou změnou a jejími následky. Sucho omezuje možnosti v pěstování potravin. Stoupající hladina moří zaplavuje vesnice na pobřeží. A častější přírodní katastrofy vytvářejí z některých oblastí zóny, které jsou prakticky neobyvatelné.

Indonéská metropole Jakarta se potápí tak rychle, že by podle odhadů mohla do roku 2050 zmizet naprostá většina desetimilionového města. Indonéská vláda se proto na začátku roku 2022 rozhodla přestěhovat hlavní město z Jávy na ostrov Borneo. Podle Mezinárodního panelu pro změnu klimatu do konce století stoupne hladina moří o více než jeden metr. Ohroženy jsou tak i další hustě osídlená města po celém světě jako například vietnamské Ho Či Minovo Město, brazilské Rio de Janeiro nebo indická Bombaj.

*Jako vnitřně vysídlené osoby, zkráceně IDPs, jsou označováni lidé, kteří byli nuceni opustit své domovy z důvodu válečného konfliktu, všeobecného násilí, porušování lidských práv anebo kvůli přírodním i lidmi způsobeným katastrofám a kteří nepřekročili mezinárodně uznávanou státní hranici.⁶

Klíčová slova:

⁴ The United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) (nedatováno). *Global Trends*. [online, cit. 28. 8. 2024]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/global-trends>

⁵ Fendrychová, S., Kropáček, J., Nouzová, P., Poláček, D., Plaček, Š. (29. 12. 2022). Migrace, která zasáhne celou planetu. Miliony lidí vyhánějí z domovů mění se klima. *Aktuálně.cz*. [online, cit. 30. 8. 2024]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/klimaticti-uprchlici-migrace-ktora-zasahne-celou-planetu/r~402691a0e1b511ec82b7ac1f6b220ee8/>

⁶ Andrlé, K. (6. 11. 2024). Uprchlíci v číslech: jaká jsou nezkreslená fakta? *Člověk v tísni*. [online, cit. 10. 11. 2024]. <https://www.clovekvtsni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

Text B⁷

Zadání: Přečtěte si jeden ze dvou příběhů a definici klimatického uprchlíka. Poté vyberte z textu 5 klíčových slov. Podtrhněte si je a vypište pod text.

Příběh Ioane Teitioty

„Jsem stejný jako lidé, kteří utíkají před válkou. Ti, co mají strach, že zemřou, jsou stejní jako já,“ říká o sobě muž z Kiribati jménem Ioane Teitiota. **Je prvním člověkem na světě, který se oficiálně může nazývat klimatickým uprchlíkem.** Jeho domovem je stát rozkládající se na několika korálových ostrovech uprostřed Tichého oceánu.

Na Kiribati žije přes 100 tisíc lidí, kteří v posledních letech pozorují, jak jejich zemi polyká oceán. Pár neobydlených ostrovů se už potopilo a kvůli stoupající hladině moře panují obavy, že do konce století zmizí celé souostroví.

Ioane Teitiota, dnes čtyřicátník, **odplul z Kiribati spolu se svou manželkou na Nový Zéland**, kde začal pracovat jako farmář. Narodili se mu tam tři synové, v roce 2011 ale celé rodině vypršela pracovní víza. Novozélandské úřady je proto zadržely a deportovaly zpět na Kiribati. Teitiota se bránil a žádal o prodloužení víz. Jeho právní zástupce se pak rozhodl využít případ jako spouštěč změn v mezinárodním právu.

Jeho prostřednictvím požádal o azyl s tím, že se rodina nemůže na Kiribati vrátit kvůli měnícímu se klimatu a stoupající hladině moře. Následoval dlouholetý boj a až **v roce 2020 jim dal Výbor OSN pro lidská práva částečně za pravdu.** Deportaci sice označil za právoplatnou, protože návrat do vlasti neznamenal pro tohoto muže bezprostřední nebezpečí, ale souhlasil s tím, že zničené životní prostředí a změna klimatu jsou jednou z nejpalčivějších hrozeb pro právo na život.

Ioane Teitiota se sice stal celosvětovým symbolem klimatické migrace, ale dodnes žije na hlavním ostrově Kiribati v domě svého švagra. Bojuje s chudobou i příbojem moře. Před vzdouvajícími se vlnami jej chrání zeď, kterou už musel několikrát opravovat. Pitnou vodu sbírá do nádob během deště, podzemní vody je málo a je znečištěná.

⁷ Zdroj: Fendrychová, S., Kropáček, J., Nouzová, P., Poláček, D., Plaček, Š. (29. 12. 2022). Migrace, která zasáhne celou planetu. Miliony lidí vyhánějí z domovů měnící se klima. *Aktuálně.cz*. [online, cit. 30. 8. 2024]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/klimaticti-uprchlici-migrace-ktera-zasahne-celou-planetu/r~402691a0e1b511ec82b7ac1f6b220ee8/>

Příběh Any Morazanové a Frediho Juareze

Ana Morazanová a její přítel Fredi Juarez nevypadají jako typičtí běženci z Hondurasu. V uprchlickém táboře v mexickém Juárezu se tak trochu vyjímají. Na svém iPhone Ana ukazuje fotografie jejich domova u druhého největšího honduraského města San Pedro Sula.

V chudé rozvojové zemi si nežili špatně, oba měli stálé zaměstnání, dost peněz, svůj dům. Pak ale **během listopadu roku 2020 středoamerickou zemi zasáhl hurikán Eta a po něm hned další hurikán Ida**. Ana a Fredi, stejně jako dalších 1,7 milionu obyvatel Hondurasu a sousední Guatemaly, přišli o všechno.

Půjčili si proto peníze a vyrazili na cestu do Spojených států spolu s dalšími tisíci středoamerickými uprchlíky. Jsou příkladem toho, na co odborníci poukazují stále častěji: **klimatická změna nevyhání z domovů už jen ty nejchudší, týká se všech**.

Cesta na sever je plná nebezpečí. Na koridory migrantů útočí ozbrojenci. Anu s Fredim dokonce v Mexiku unesli bandité a dva dny je drželi na banánových plantážích, dokud jim nezaplatili výkupné.

Ted čekají v uprchlickém táboře v Mexiku na šanci získat azyl v USA.

Chudí **obyvatelé středoamerických republik odcházejí k hranicím Spojených států** hlavně kvůli násilí, gangům, drogovým kartelům, korupci a chudobě.

Před dopady klimatické změny ale už utíkají i ti bohatší. Přívalové deště a hurikány jsou v téhle oblasti stále častější a ničivější, stejně jako sucho mezi obdobím dešťů.

Hurikánová smršť, která přišla během jednoho měsíce před dvěma lety, způsobila humanitární krizi.

KDO JE KLIMATICKÝ UPRCHLÍK?

Klimatičtí uprchlíci jsou lidé, kteří jsou nuceni opustit svůj domov kvůli náhlým nebo postupným změnám v přírodním prostředí souvisejícím s dopady klimatické změny. Vedle nich existuje ještě nadskupina environmentálních migrantů, kteří odcházejí dočasně nebo trvale kvůli dlouhodobým změnám životního prostředí. Obě tyto kategorie se ale prolínají a migrace často mívá více než jen jednu příčinu.

Pojem environmentální migrant se používá od 70. let minulého století, zatímco klimatický migrant či uprchlík je pojem novější. Výbor pro lidská práva OSN vydal v roce 2020 prohlášení, podle kterého by členské země neměly vracet klimatické uprchlíky zpět do vlasti. V současnosti toto stanovisko ale není právně vymahatelné.

Klíčová slova:

Text C⁸ – Jak zvládat klimatickou migraci?

Vyberte z textu 5 klíčových slov. Podtrhněte si je a vypište pod text.

V současné době jsou díky klimatické změně v pohybu miliony lidí. Odborníci, Alexa de Sherbinina z americké Kolumbijské univerzity, Sarah Rosengaetnerová ze Zolberského Institutu migrace a mobility a Robert Stojanov z Mendelovy univerzity v Brně, se shodují na tom, že klimatickou migraci nelze zastavit a je zapotřebí se na ni připravit.

Rozvojové programy by se proto měly zaměřit na města, která jsou nejčastěji cílem migrantů. Dosavadní programy zatím nefungují efektivně a nepomáhají městům adaptovat se na dopady klimatických změn.

Dobrým příkladem, jak lze zvládat klimatickou migraci, je město Mongla v Bangladéši na jihu Asie. Stoupající hladina moří a eroze půdy v této zemi připravila o domov více jak 4 miliony obyvatel. „Dům mých rodičů zmizel kvůli erozi. Nemáme žádnou půdu, na které bychom hospodařili,“ svěřila se agentuře AP (Associated Press – americká tisková agentura s centrálou v New Yorku) devěťadvacetiletá Monira Khatunová.

Většina obyvatel směřuje do hlavního města Bangladéše, Dháky. To má už však 20 milionů lidí, přičemž nemalá většina z nich žije ve slumech a těžko si hledá práci. „Klimatická změna způsobuje, že se lidé stěhují, a my se s tím musíme velmi rychle vypořádat,“ řekl britskému deníku The Guardian Saleemul Huq z Mezinárodního centra pro klimatickou změnu a rozvoj.

Město Mongla leží asi 50 kilometrů od Bengálského zálivu. V posledních letech se změnilo tak, aby bylo odolnější vůči klimatickým změnám – vylepšilo systém protipovodňových zábran, postavilo čistírny odpadních vod nebo vybudovalo nové zásobárny vody. Ve městě s přibližně 150 tisíci obyvatel vznikla mimo jiné speciální zóna, která by měla poskytnout práci tisícům klimatických uprchlíků. Už před několika lety zde podle starosty pracovalo přibližně 2 600 lidí. Někteří migranti zase našli práci v turistickém ruchu.

Město chystá stavbu dalších továren nebo program na lepší integraci dětí uprchlíků do škol. Peníze na tyto investice pocházejí také ze Spojených států, Japonska nebo Číny.

Podle zprávy Mezinárodního panelu OSN pro změnu klimatu (IPCC) z roku 2022 bude v příštích 30 letech z domovů vysídleno pravděpodobně 143 milionů lidí. Jiné studie předkládají vyšší čísla. Přesné informace o počtech environmentálních migrantů však neexistují.

Klimatičtí migranti jsou většinou chudí lidé, kteří nemají příjmy ani majetek. Podle vědců lze očekávat, že migranti budou cestovat z oblastí s nižší dostupností vody a produktivitou plodin, jako je například Sahel nebo vnitrozemí Číny, a také z oblastí zasažených stoupající hladinou moře a prudkými bouřkami.

Klíčová slova:

⁸ Zdroj: Baroch, P. (19. 10. 2022). Stovky milionů lidí v pohybu. Klimatická migrace je už nezastavitelná, můžeme ale zmírnit její dopady. *Obnovitelně.cz*. [online, cit. 30. 8. 2024]. Dostupné z: <https://www.obnovitelne.cz/clanek/2174/stovky-milionu-lidi-v-pohybu-klimaticka-migrace-je-uz-nezastavitelna-muzeme-ale-zmirnit-jeji-dopady>